

Den gang da, akkurat nå og litt til...

Frode Aass Kristiansen og Silje Ulvevadet Dæhli

Det er tirsdag 30. mars klokka 1800. Ved et rundt bord i musikkterapifor-
eningens nye lokaler i Kirkegata er det dekket på med sju blå tallerkener. Det
står mineralvann, frukt og gulrotkake på bordet, og ved hver av de blå tallerkene
ligger det en rød rose. Rundt bordet sitter en eksklusiv forsamling: Vi har nemlig
vært så heldige å få samlet nesten hele den første musikkterapiklassen fra 1978
til et gruppeintervju i anledning jubileet.¹

Tilstede er både Bente Almås, Sigurd Bentsen, Rita Strand Frisk, Tom
Næss, og Inger Skogstad Aamo. Den eneste av studentene den gang som
mangler er Ragnhild Tori, men det er til gjengjeld hun som har sendt de røde
rosene; en til hver av de øvrige jublantene. Ved bordet sitter også Unni Johns
og Even Ruud, som sammen med Tom var blant de mest sentrale lærerne på
musikkterapiutdanningen den første tiden. Tom var faktisk både student og lærer
de første årene, og er her, som på så mange andre områder, unik.

Vi føler oss ganske andektige over å være i nærheten av så mange
musikkterapi pionerer på en gang. Til oss selv har vi derfor dekket på med grøn-
ne tallerkener, da vi i dette selskapet føler oss litt som to grønnskollinger. Silje
trykker på opptaksknappen på båndopptageren som vi har med, og vi er klar for
spørsmålene.

Alle gode ting er tre

Vi starter med å forhøre oss nærmere om hvordan utdanningen egentlig ble til?

Da kull nr én allerede høsten 1978 kunne møte opp på Østlandets musik-
konservatorium på Veitvet i Groruddalen, var det som de første musikkterapi-
studentene ikke bare i Norge, men også i Norden. Men allerede da lå det en lang
historie bak: Even forteller at det så tidlig som i 1971 ble gjort et forsøk på å
starte en musikkterapiutdannelse i Norge. Da hadde Even blant annet i sam-
arbeid med den amerikanske musikkterapeuten Donald Michel forsøkt å få
opprettet et utdanningstilbud på Baratt Due musikkinstitut. Men selv om Stefan
Baratt-Due, daværende leder for instituttet, var svært interessert i musikkterapi,
ble det likevel ikke noe av disse planene.

Et nytt og svært omfattende forsøk på å etablere et utdanningstilbud fant
sted noen år senere i forbindelse med oppbygningen av Norges Musikkhøgskole
(NMH). I 1976 bestemte nemlig ledelsen ved NMH seg for å sette ned et utvalg
som skulle utrede en mulig utdanning for musikkterapeuter. Even og Tom var

¹ Trykket i *Musikkterapi* nr. 2, 2004.

med i dette utvalget, som forøvrig ble ledet av Harald Jørgensen. Dette utvalget utarbeidet en stor skriftlig innstilling der man gjorde rede for et fire-årig studieløp i musikkterapi ved NMH. Utvalget var, i følge Tom, opptatt av å bygge på de erfaringene man hadde gjort i utlandet da man opprettet lignende utdanninger. Even og Tom reiste derfor rundt på "turné" og besøkte musikkterapiutdannelse blant annet i Wien, Hamburg og Amersfoort (i Nederland). De hadde mye moro på disse turene og Tom forteller at de passet godt på hverandre så ingen skulle miste fokus. De hadde en klar arbeidsfordeling seg i mellom: "Vi lovte hverandre at hvis Even dro meg ut av puber, så skulle jeg dra Even ut av bokhandlere(!)....." Her må vi skynde oss å tilføye at Tom ikke var på pub med hvem som helst, men med musikkterapistudentene på de ulike utdanningene. Derfor var disse sosiale aktivitetene slett ikke uten faglig verdi. "Når jeg gikk ut med studentene lærte jeg mye om hva vi ikke skulle gjøre på vår utdanning," sier Tom. Mange av studentene hadde nemlig en studiehverdag som var slitsom og kaotisk, og der det hersket en stor avstand mellom studenter og forelesere.

Men på tross av disse studieturene og utvalgets grundige utredningsarbeid, ble det heller ikke denne gangen noe av planene om en musikkterapiutdanning. Ifølge Even var den offisielle grunnen at Norges musikkhøgskole som en nystartet institusjon hadde så mange oppgaver og ulike utdanninger som skulle bygges opp, at det å bygge opp en musikkterapiutdanning på toppen av dette ble litt for mye. Men han har i ettertid fått høre at Norges musikkhøgskole hadde fått noen negative konsulentuttalelser som også kan ha medvirket til at utvalgets innstilling ikke ble tatt til følge.

De unge musikkterapiinteresserte i Oslo ga likevel ikke opp, og snart skulle det åpne seg nye muligheter. Even var i denne perioden ansatt ved Østlandets musikkonservatorium, der han blant annet hadde et valgfag i musikkterapi. Østlandets musikkonservatorium fikk økonomisk støtte fra staten og fylkeskommunene. Da oljeproduksjonen i Nordsjøen mot slutten av 1970-tallet begynte å ta av slik at oljepengene nærmest flommet innover Norge, bestemte staten seg for å gå inn og satse tyngre på distriktskonservatoriene. Dette kom også Østlandets musikkonservatorium til gode. Even forteller at daværende rektor Per Selberg en dag tidlig i 1978 fortalte at konservatoriet plutselig hadde fått 150 000 kroner som de ikke helt visste hva de skulle bruke til. "Ja, men gi dem til meg," hadde Even svart, "så skal jeg lage musikkterapiutdanning av dem." Even gikk da hjem og laget en plan for en to-årig videreutdanning i musikkterapi, som straks ble akseptert av Selberg. I følge Even var dette karakteristisk for Selbergs sjeldne og beundringsverdige evne til å stole på sine medarbeidere.

Tiden før studiestart var svært knapp og Even antyder litt spøkefullt at man nærmest måtte gå ut på torget for å finne noen studenter. Man visste heller ikke om Kirke- og undervisningsdepartementet ville godkjenne videreutdanningen før man startet opp. På bakgrunn av alt dette beskriver Tom derfor oppstarten av studiet som et slags stunt: Man satte bare i gang og håpet på det beste etter det velkjente "det er lettere å få tilgivelse enn tillatelse prinsippet". Det oppstår nå en viss diskusjon i forsamlingen om betegnelsen "stunt" er en dekkende betegnelse på hvordan studiet ble til. Rita innvender for eksempel at

en slik betegnelse kan være misvisende, fordi det da kan være lett å overse det systematiske arbeidet som Norsk Forening for Musikkterapi (NFMT) hadde gjort gjennom hele 1970 tallet for å fremme en musikkterapiutdanning. Unni slutter seg til dette og sier at utdanningen ikke ble laget over natten, men at NFMT hadde arbeidet hardt for å sondere mulighetene for å starte en egen utdanning i musikkterapi. NFMT hadde for eksempel tidlig på sytti-tallet sendt ut et spørreskjema for å kartlegge interessen blant medlemmene for utdanning. Unni husker at de da hadde avdekket en betydelig interesse blant medlemmene. Det var også på foreningens initiativ at Paul Nordoff og Clive Robbins ble invitert til Oslo i 1973, og at den viktige kontakten med grunnleggerne av kreativ musikkterapi ble etablert. Unni peker også på at Even ikke spontant hadde kunnet foreslå for Per Selberg at han skulle lage en musikkterapiutdanning hvis han ikke hadde arbeidet så mye med utdanningsspørsmålet på forhånd.

Student ved Østlandets Musikkonservatorium

Hvis opprettelsen av musikkterapiutdanningen ved Østlandets Musikkonservatorium var et stunt, så var det i så fall altså et godt forberedt stunt som var mulig å gjennomføre fordi det lille musikkterapi miljøet i Norge var vitalt og levende. Stunt eller ikke, våren 1978 arrangeres det i hvert fall opptaksprøver og høsten 1978 starter det første kullet opp.

Hvordan var det så å være student på Østlandets musikkonservatorium den gangen?

Bente tar ordet og forteller at hun godt husker den flate strukturen som jo var typisk for syttitallet. Den første tiden hadde de for eksempel allmøter hver fredag. Her skulle alle være likeverdige, og ingen, heller ikke Even, skulle bestemme. Alle beslutninger skulle tas i fellesskap. På disse møtene kunne det gå nokså hardt for seg. Even forteller at de til og med avsatte enkelte lærere på disse møtene, uten at vi helt får klarhet i alle detaljene. Både Even selv samt Tom og Unni må i hvert fall tydeligvis ha fått beholde jobben.

En slik studentstyrt modell var blant annet inspirert av den danske pedagogen Knut Illeris sin prosjektbaserte og deltakerstyrte opplæringsmodell. Men, ifølge Even, ble denne modellen revurdert ganske raskt. De fikk nemlig tilbakemeldinger fra studentene om at det var litt for mye å forvente at studentene selv skulle bestemme hva som skulle være pensum, når de ennå ikke visste hva musikkterapi var. Allmøtene for eksempel, forsvant derfor etter en stund, men Ruud synes allikevel at de hadde en nyttig funksjon. De fikk luftet ut mye der, selv om det var slitsomt.

Men det at studiet i startfasen hadde en flat struktur, betydde ikke det at ikke ble satt krav til studentene. Rita forteller for eksempel at hvis de kom for sent, måtte de gjøre grundig rede for hvorfor, for det skulle ikke være et "slentre innom studium". Det var veldig forpliktende. Hadde de sagt A og tatt studie-plassen, måtte de også si B og følge opp. Hun opplevde at det var mye større

forventninger til hennes deltakelse og aktivitet, enn det hun hadde opplevd andre steder.

Unni kommenterer at studiet på sett og hvis var et fellesprosjekt, der de var avhengige av at alle var med og tok ansvar for at det skulle gå. Studiet var i den første sårbare fasen i en situasjon der man ikke hadde noe annet valg enn å lykkes. Dette var et ansvar som også studentene følte på.

Inger sier i den forbindelse: "Vi var jo veldig entusiastiske ... Det var jo bare musikkterapi det handlet om....". Inger som var småbarnsmamma på den tiden, var opptatt av at arbeidet på studiet ikke skulle gå utover barna og leste derfor alltid bare etter at de hadde lagt seg. Da kunne hun til gjengjeld sitte opp til langt på natt.

Det var altså mye hardt arbeid og mye lesing fra dag en. Men hva leste de egentlig? Fantes det noen bøker i musikkterapi den gangen?

Tom: "Den litteraturen vi brukte lagde vi selv underveis. Det var særlig Even som lå et hestehode foran og skrev det vi trengte nærmest natta før.....Han hadde en stensileringsmaskin som stod på et av klasserommene og lagde stensiler med blå skrift som det luktet sprit av.....".

Even forteller at de var bevisste på at de skulle ha et fag som het musikkterapiteori. Dette var ikke noen selvfølge på alle musikkterapiutdanningen den gang. Så også her var norsk musikkterapi tidlig ute. Evens bok: *Hva er musikkterapi?* (1980) er for eksempel et resultat av dette arbeidet. Dette spørsmålet "Hva er musikkterapi?" var for øvrig noe de diskuterte hele tiden på studiet. Rita sier i den forbindelse: "Jeg tror ikke vi skjønnte så mye mer av hva dette var når vi skulle gå ut, men det vi visste var hva vi skulle gjøre, for vi hadde redskap og verktøy til tusen." Studiet var nemlig aktivitetsorientert og la i tillegg til teori, stor vekt på metodikk og praksis. Å kunne tilrettelegge musikk og bevegelsesaktiviteter samt ulike instrumentalaktiviteter ved hjelp av bevisst struktur og ledeteknikker, var en svært sentral del av den kompetansen studentene fikk. Både Rita og Even påpeker at den kompetansen man oppnådde var mer spesialisert og mindre bred enn den kompetansen man får i dag. Studiet var nemlig fra starten av først og fremst knyttet opp mot spesialpedagogikk.

Hvorfor var det slik?

Unni trekker fram at man nok opplevde dette som tryggest. Den musikkterapien som for eksempel fantes i voksenpsykiatrien den gang (Unni hadde for øvrig god kjennskap til denne gjennom utdannelsen sin fra Guildhall i London), ble nok av mange opplevd som litt vag og mystisk. De praksisplassene som de første studentene hadde var også innen spesialpedagog-feltet. Tom peker også på den tette kontakten med Paul Nordoff og Clive Robbins, som både Tom og Unni noen år tidligere hadde studert hos i London. Nordoff og Robbins sto for en veldig handlekraftig praktisk musikkterapi. Ved flere anledninger på syttitallet hadde de på en oppsiktsvekkende måte demonstrert denne musikkterapien i norske spesialpedagogiske institusjoner.

Even poengterer i tillegg at man var opptatt av å ikke skape noen splittelse mellom de gamle og de nye musikkterapeutene. Man ønsket å bygge på det lille som allerede fantes i Norge av musikkterapi. Her hadde man viktige pionerer som Jorun Mantor, Sigrid Hillestad, Ellen Boysen og Dagny Nesheim Jacobsen, som alle arbeidet med psykisk utviklingshemmede.

Å integrere disse i det nye utdannelsesprosjektet var noe vi lyktes med, sier Even. Samtidig klarte vi å lage en utdanning der folk faktisk også fikk jobb, noe som ikke var noen selvfølge ved alle musikkterapiutdannelse i utlandet.

Er det noe metodikk fra disse årene dere spesielt husker?

Forsamlingen eksploderer nå nærmest og fremfører diverse sanger og sangaktiviteter på løpende bånd. Sangen "Jeg går meg en tur helt alene" av Søren Mühlhausen, som blant annet ble brukt i den første fys-mus undervisningen på Haug skole, blir fremført med spesielt stort engasjement og innlevelse. Det er også mange som husker en hvilesang som Sigurd skrev. Sigurds Travoltadans har også gjort et sterkt inntrykk på alle, uten at vi helt tør å be om en demonstrasjon. Inger har visstnok fremdeles bilder av Sigurd i aksjon på fest på syttitallet så nysgjerrige får ta kontakt med henne!

Etter denne musikalske utblåsningen må vi videre til de harde realiteter. Hvordan var egentlig økonomien på utdanningen?

Even fremholder at de økonomiske rammebetingelsene både den gang og senere har vært gode. Ved en del musikkterapiutdanninger i utlandet har man vært tvunget til i stor grad å basere seg på felles teoriforelesninger i store saler. I Norge derimot har man hatt mange lærere og små kull, og man har hatt mulighet til å tilby mye praksis og metodikkundervisning. Helt fra starten av har man altså i internasjonal målestokk brukt relativt mye penger per student.

Tom forteller at de riktig nok ikke bestandig opplevde det slik. På Veitvet var lokalene for eksempel heller kummerlige, og lå i en kjeller der luftinntaket ble tatt fra parkeringsplassen utenfor. Her stod det i følge Rita ofte postbiler som gikk på tomgang, noe som kunne få heller katastrofale konsekvenser for inn klimaet. En sangpedagog som var gjesteforeleser besvimte faktisk engang på grunn av kullos-forgiftning. Tom husker også at han engang fikk kjeft fra administrasjonen fordi han hadde brukt for mye kritt. Bente nevner videre at gjesteforelesere ikke akkurat ble innkvartert på Hotell Gyldenløve. Da Isabelle Frohne (i dag Isabelle Frohne-Hagemann) en av Europas ledende musikkterapeuter, var på besøk, ble hun for eksempel innkvartert i kollektivet på Rødtvedt der Bente den gang bodde.

Det er lettere å få tilgivelse enn tillatelse

Som nevnt hadde man startet utdanningen uten å vente på Kirke- og undervisningsdepartementets godkjenning. Det var derfor lenge uvisst hva den to-årige videreutdanningen til syvende og sist ville bli godkjent som, og om den

ville gi økonomisk uttelling for studentene i form av høyere lønnstrinn. Even forteller at det varte og det rakk før de fikk noe svar fra departementet. Selv om de stadig purret og sendte brev, fikk de aldri vite noe sikkert. Tilslutt prøvde Even, som den gang var en travel småbarnspappa, å møte opp personlig i håp om å omsider få et svar. Med sin den gang treårige datter Kathrine på armen ble han stående og argumentere med en byråkrat i departementet, uten at dette heller fikk fortgang i prosessen.

Enden på visa var at det hele til slutt viste seg å være greit. Når Østlandets Musikkonservatorium først hadde akseptert studiet, var det i praksis også greit for departementet. Riktignok fikk man innenfor lærerutdannings-systemet bare et ekstra opprykk etter å ha fullført musikkterapiutdanningen. Det er derfor først i dag med den nye studiestrukturen, der musikkterapistudiet blir godkjent som en mastergrad, at det har blitt orden på dette.

Even kommenterer at det nok var på det byråkratiske nivå i departementet at det var vanskelig å bli godkjent, og ikke på det politiske nivået. Da-værende Kirke- og utdanningsminister Lars Roar Langslet fra Høyre var trolig positiv til nye ideer og tiltak. Selv om Even politisk står trygt plassert på venstresiden, synes han i den forbindelse det er et interessant poeng at det som regel har gått bra for musikkterapien hver gang det har vært borgerlig regjering.

Men på byråkratisk nivå var ideen med en to-årig videreutdanning kontroversiell. Det brøt både med den rådende studiestrukturen og tenkningen innenfor lærerutdanning. Så vidt Even vet har det ikke blitt godkjent noen andre to-årige videreutdanninger innen for norsk lærerutdanning enn de to musikk-terapiutdanningene i Oslo og på Sandane. Da billedterapeutene for eksempel forsøkte å etablere en tilsvarende utdanning, så fikk de nei.

Norsk musikkterapi ferdig institusjonalisert?

Et viktig tegn på om man kom til å lykkes eller ikke den første sårbare tiden, var om man ville få nok søkere. Hvis man ikke fikk studenter nok, ville utdanningen nødvendigvis måtte legges ned. Det var derfor alltid nervepirrende hver vår de første årene å følge med på hvor mange søknadsskjemaer man hadde fått inn. Ifølge Unni og Even gikk dette opp og ned, avhengig av arbeidsledighet og økonomiske konjunkturer. Et år var man for eksempel nede i bare fire studenter. Men etter hvert stabiliserte dette seg rundt tjue, tretti søkere.

Even sier at han nå derimot ikke lenger er bekymret for rekrutteringen til musikkterapifaget. Det har vært en voldsom ekspansjon fra en utdanning med seks studenter i 1978 til dagens situasjon der vi har to utdanninger med nærmere 100 mennesker totalt inne i systemet. Even er derfor opptatt av at det nå kanskje er på tide å begynne å tenke på å konsolidere aktiviteten og at prosessen med å institusjonalisere musikkterapien i Norge er i ferd med å bli avsluttet.

For å illustrere dette peker Even på at den eldste av de to musikkterapi-utdanningene siden oppstarten i 1978 stadig har vært på flyttefot. Det er et artig poeng at den gjennom alle disse flytteprosessene sakte, men sikkert har blitt lokalisert nærmere og nærmere sentrum av hovedstaden. Den begynte i en kjeller på Veivet langt opp i Groruddalen, flyttet derfra til Golia, for så å være

innom både Skøyenåsen og Grenseveien før den endte opp på Carl Berner på Oslos østkant, der den nok en gang forbereder seg på å flytte, nå som de to avdelingene til Norges musikkhøgskole skal samlokaliseres på Majorstua. Even sier at dette kan fungere som et bilde på hvordan musikkterapien har beveget seg fra periferien til sentrum av norsk musikkliv. Musikkterapiutdanningen som begynte som en liten "familie" på et privat distriktskonservatorium har gradvis blitt mer integrert i det moderne norske utdanningssystemet og samfunnet for øvrig. Denne prosessen vil kulminere høsten 2004 når musikkterapiutdanningen vil framstå som en av de aller største masterutdanningene på Norges musikkhøgskole.

Søsterutdanningen på Sandane har forøvrig gjennomgått en lignende utvikling og fremstår nå som svært godt integrert ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Dette kommer for eksempel fram gjennom at Høgskulen i Sogn og Fjordane har valgt å prioritere *musikkterapi* som ett av fire satsingsområder. Dette har gjort at musikkterapistudiet på Sandane har fått tilført ressurser som har gjort det mulig å ansette nye høyt kompetente fagfolk som Cochavit Elephant og Leif Edvard Aarø. Cochavit er en israelsk musikkterapeut med doktorgrad fra Aalborg Universitet, mens Leif Edvard Aarø er professor i samfunnspsykologi fra Universitetet i Bergen.²

Å etablere musikkterapien som en selvfølgelig del av utdanningsinstitusjonene i Norge er en prosess som har tatt 25 år, men Even framholder at slike ting tar tid. Sammenlignet med for eksempel klaverutdanningen på Norges musikkhøgskole, som står i en nærmere 200 år gammel tradisjon, er vi ennå et ungt fag.

Pianoets plass på musikkterapistudiet før og nå

Hvis den klassiske musikkterapeuten kunne velge et instrument å ta med seg på en øde øy, er det en viss sannsynlighet for at det hadde blitt et piano, om mulig et flygel. Dette var også den to-årige videreutdanningen i Oslo preget av i startfasen.

I følge Rita hadde for eksempel 5 av de 6 første studentene piano som hovedinstrument, og forsamlingen fremholder at musikkterapistudiet nok ble fremstilt som noe pianosentrert i de første informasjonsbrosjyrer og søknadspapirer. Nordoff/Robbins pianosentrerte terapiretning var et svært viktig mønster for studiets utforming den gangen, og Unni poengterer at den metodikken man kjente til stort sett involverte bruk av piano i en eller annen form. I første kull hadde nok derfor trombonen, som Bente trakterte som hovedinstrument, et snev av en outsider i seg.

Det er imidlertid enighet i forsamlingen om at studiet likevel var åpent og liberalt innstilt, og ga studentene frihet til å ta i bruk forskjellige typer instrumenter og stilarter. Dette representerte til dels noe nytt tidlig i overgangen

² Musikkterapistudiet ble overført til Griegakademiet, Universitetet i Bergen fra høsten 2006.

1970/80 tallet, og brøt blant annet med Paul Nordoffs dogmatiske motforestillinger mot populærmusikk som blues, pop og rock.

Tom Næss forteller i den forbindelse at han i denne perioden oppdaget stjernedryssset, som han fant helt ideelt til bruk i musikkterapi med de svakest fungerende. Da han euforisk viste frem denne skatten til Sybil Beresford-Peirse, Paul Nordoffs etterfølger i London, fikk han en meget kjølig respons tilbake: "No, this does not belong to the Nordoff Robbins instrumentarium."

Tom understreker at dette ikke er ment til forkleinelse for henne for øvrig, da hun virkelig var en av dem som førte den kreative musikkterapien videre i London. Men det er et eksempel på hvor store fordommer mot bestemte stilarter og instrumenter det fantes i deler av den internasjonale musikkterapi-familien den gang.

Even fremholder at Paul Nordoff hadde en teoretisk forankring i antroposofien, som hadde noen litt mystiske teorier om at bestemte klanger og intervaller hadde bestemte virkninger. Dette fant Even både uvitenskapelig og ulogisk. De norske musikkterapi pionerene brøt med disse og lignende forestillinger, og poengterte at alle instrumenter og stilarter var mulige i musikkterapi. Even sier at dette for han sprang naturlig ut av et syn på musikk som kommunikasjon og samhandling. Hvis man ønsker å kommunisere med folk, må man begynne der folk er, og hvis klienten for eksempel spiller blues, må derfor også terapeuten spille blues.

Dette har ledet fram til dagens situasjon der man i dag finner de fleste kategorier av instrumenter og stilarter representert på studiet. Likevel har piano inntil ganske nylig vært obligatorisk bi-instrument. Tom fremholder også at det helt frem til i dag har vært påkrevd elementære ferdigheter på piano for å kunne begynne på studiet.

Men her har utviklingen tatt enda et steg videre, nå som studentene på den nye studieordningen kan velge mellom tre ulike bi-instrument: piano, gitar og trekkspill.

Omlegging fra to-årig videreutdanning til treårig integrert mastergradsutdanning

Etter mer enn et kvart århundre med to-årig videreutdanning, begynte første kull på det nye Musikk og helsestudiet i 2003, og til høsten begynner de første studentene på det nye masterstudiet i Musikkterapi.

Hva var årsaken til en slik omlegging av studiet?

Even forteller at hele Europa er i ferd med å legge om til bachelor- og mastergradssystem, etter mønster fra utdanningssystemet i USA, og i Norge er en omfattende høyskole og universitetsreform iverksatt. Norges musikkhøgskole er en av de få som har beholdt den gamle strukturen, blant annet har de en fireårig bachelor. Likevel valgte musikkterapistudiet å gå over til det nye systemet, med en treårig bachelor i Musikk-og helse (to års relevant høyskoleutdanning pluss ett-årig studium i Musikk og helse) og en femårig mastergrad i Musikkterapi

(bachelor i Musikk og helse pluss to års mastergradstillegg). Even betegner dette som et fremsynt valg, da det er denne veien hele utdanningssystemet går.

Omleggingen av studiet har for øvrig vært en slitsom prosess, med et hardkjør de siste 2-3 åra. Det har vært svært mange mennesker involvert og mange hensyn å ta, blant annet til et utdanningssystem som er mer komplisert og mangfoldig i dag, enn da studiet ble startet opp.

Mulige fordeler og ulemper ved omlegging

Når reformer innføres er det gjerne både lysende horisonter i sikte og farlige skjær like under overflaten. Hva er mulige fordeler og ulemper ved den nye studieordningen?

Tom presiserer først at det nok er litt for dristig å si noe bastant, i og med at ordningen er såpass ny. Men det er likevel en åpenbar fordel at faget får en klar statusheving. En mastergrad gir et kvalitetsstempel på musikkterapi, både som yrke og utdanning. Rita understreker at dette rent praktisk kan bety at musikkterapeuter blir stadig mer synlig høyere oppe i helsesystemet, og beveger seg nærmere 2. linjetjenesten.

Unni trekker fram en annen klar fordel, nemlig at omleggingen til mastergradsystem åpner opp for større grad av internasjonal studieutveksling, i og med at studiene blir mer sammenlignbare i grad og poeng. Dette kan igjen styrke forskning og utvikling av nye områder. Når det gjelder baksiden av medaljen, peker Inger og Even på at i dag er situasjonen slik at mange musikkterapeuter redder seg økonomisk gjennom å ha en annen yrkesutdanning i tillegg, som for eksempel lærer eller sykepleier. Med et lengre studieforløp er sjansen større for at flere "rene" musikkterapeuter kan tape på at faget er relativt ukjent, i tillegg til at skole- og helsesektoren for tiden har svært trange kår. Unni fremholder derfor at informasjon og fagpolitisk arbeid blir et svært viktig arbeidsfelt for musikkterapeutene som yrkesgruppe. Arbeidsgivere må gjøres oppmerksomme på at det lønner seg å ansette musikkterapeuter.

Tom trekker også fram at han har en viss bekymring for at den teoretiske delen av studiet, som på mastergrad vil ligge nært opp mot det gamle hovedfaget, kan komme til å fortrenge den mer håndverksmessige delen av faget. Hvis man for eksempel ikke har drevet så mye med improvisasjon før man begynte, kan det bli knapt med tid til å utvikle slike ferdigheter.

Forskjellen mellom musikk & helse og musikkterapi

Det er mange som undrer seg på hva forskjellen mellom musikk og helse og musikkterapi egentlig er. Kan dere trekke opp noen skillelinjer?

Utdanningsmessig er musikk og helse mer aktivitetsorientert. Lærerne ved studiet har lagt merke til at flere av musikk- og helsestudentene bringer med seg

aktiviteter mer lik metodikken til pionerkullet i 1978. Rita synes dette er gledelig, blant annet fordi utdanning innen aktivitetsorientert musikkterapi var i ferd med å tape terreng på den gamle studieordningen. Yrkesmessig vil musikk og helse i følge Even gi kompetanse som musikalsk aktivitør- og tilrettelegger innen helsefeltet. Det private marked vil også være et eksempel på et naturlig arbeidsfelt.

Det er bare gjennom å ta mastergraden i musikkterapi at man i tillegg får kompetanse som musikkterapeut. Dette er noe som Rita synes det er vesentlig å fremheve, fordi tittelen musikkterapeut ikke er beskyttet. Forskningsdelen av faget vil på masternivå bli styrket gjennom en rekke kurs som leder inn mot en omfattende skriftlig oppgave. I tillegg vil det kliniske aspektet, blant annet gjennom improvisasjon, bli grundig belyst. Med master i musikkterapi vil man derfor også ha kompetanse til å nå frem til og skape relasjoner til klientgrupper med de patologisk store problemene. "Å bry seg om dem som ingen andre bryr seg om," er for Even selve kjernen i det verdigrunnlaget musikkterapeutene skal ha som utgangspunkt for sitt arbeid. Dette kan også fungere som et kriterium for å skille mellom den kompetansen man får med bachelor i musikk og helse, og den man får med master i musikkterapi.

Even forklarer dette nærmere gjennom å ta utgangspunkt i et sykehjem for eldre. En aktivitør som spiller trekkspill på stua, og som har en ettårig musikk- og helseutdanning, vil for eksempel kunne skape stor stemning og bety mye for mange. Men en musikkterapeut vil i tillegg ha mulighet til å sette i gang tilbud også for dem som ikke har ressurser til å komme seg ned på stua. Musikkterapeuten vil kunne skape en relasjon til de usynlige, kanskje problematiske pasientene, og ha forutsetninger for å møte også deres behov.

Klokka begynner å bli mye. Vi har holdt på i nesten tre timer og lurert på om vi nærmer oss tålegrensen for hva selv musikkterapi pionerer kan make. Vi takker derfor for oss og skrur av båndet. Nå går jubilentene ut på byen og det de kommer til å snakke om der skal de få lov til å ha for seg selv. Båndet overlater vi til musikkterapiforeningen, som et mulig kildemateriale for fremtiden. Da gjenstår det bare å si "ha det bra... vi vil se hverandre snart igjen....".